

روانپزشکی و انطباق

نویسنده: دکتر مصطفی نجفی

دستیار روانپزشکی اصفهان

در این عالم مادی و عوالم دیگر قرار فرموده است، و اگر هم از ذهنهای محدود محصور تراوش شده باشد و لو اینکه چند صباحی به شکل شهابی در آسمان علم روانپزشکی و سمات آن بدرخشد، ولی به جرم محدود بودن، محکوم به فناست. و به عینه می بینیم که هر مکتبی و هر روشی چند روزی عرض اندام کرده و بلافاصله به دلائل ضعفهای متعدد کم کم به فراموشی سپرده می گردد. اگر پیامبر ما پیامبر خاتم و اگر اسلام دین آخرین باشد، لاجرم باید کاملترین باشد و الا اگر کاملترین نباشد آخرین نیز نخواهد بود که این دو لازم و ملزوم یکدیگرند، اگر موضوع و مبحثی از طرف خدا و معصومین ما (علیهم السلام) آمده باشد لاجرم آخرین و کاملترین خواهد بود، پس بیایید خود را باور کنیم (خودباوری) و دین خود را باور کنیم (دین باوری)، و با این دو سلاح که همواره بزرگان ما خصوصاً امام راحل (رحمة الله علیه) که احیاکننده چنین تفکراتی بودند بر آن اصرار و تأکید داشتند، به جنگ مشکلات و معضلات روحی و روانی برویم، و دانشگاه ها و بخش های روانپزشکی را با عطر دستورات الهی معطر کنیم، و پژوهشها و پی گیریها را دو صدچندان کنیم و نگذاریم که این گنج های الهی بعثت نالایقی و دیرباوری و کج اندیشی های ما بیش از این مدفون بمانند، و ما همواره چشم براه تصدق و خیرات آنسوی مرزها باشیم و مطالب ذیل سعی در اشاره به گوشه ای از سؤالات و مطالبی دارد، که به نظر می رسد در بعضی مواقع و زمینه ها در تضاد آشکار و مسلم با احکام شرعی است و بعضی در هاله ای از ابهام قرار دارد، شاید دیباچه ای باشد بر رفع این مسائل ۱- همانطور که تمامی عزیزان و اندیشمندان مستحضرید از اصلی ترین و اساسی ترین مطالب مطروحه در بخش

الحمد لله رب العالمین ثمَّ الصَّلوةُ و السَّلَام علی رسول الله و علی اهل بینه صلوات الله علیهم اجمعین آنچه که انشاء... در این مختصر بحول و قوه الهی و استعانت از ارواح طیبه معصومین علیهم السلام به آن پرداخته خواهد شد، جلوه هایی از مشکلات و معضلات و برخوردهای مبحث روانپزشکی، چهارچوبها و حدود احکام شرعی و الهی است. و بررسی اجمالی این موضوعات که ۱- آنچه فعلاً در بخشهای روانپزشکی دانشگاههای علوم پزشکی می گذرد، در زمینه های مختلف آیا با آنچه شارع مقدس امر و نهی کرده منطبق بوده یا اصلاً مشکلی در ارتباط با انطباق روانپزشکی وجود ندارد و کلاً در زمینه روانپزشکی انطباقی لازم نیست؟

۲- آیا ما به عنوان پزشکان مسلمان و مؤمن با اعتقاد بر اصول دین باوری و خود باوری، کلاً بر این عقیده هستیم که اسلام آخرین و بهترین و کاملترین دستورات و فرامین را در تمامی جنبه ها و زمینه ها ارائه داده است؟ و بنا بر اعتقادات ما نزدیک شدن به ساحت روح و روان و تبعات آنها در حیطه قدرت و توانایی سازنده آن و معصومین علیهم السلام قرار دارد.

۳- آیا به ذهنمان خطور داده ایم که مطلب و برخورد می تواند به گونه ای دیگر باشد و یا اینکه نه همواره باید چشم براه مطالب و زحمات کسانی باشیم که حتی اگر مغرض نباشند، انسانند و علم انسان هم محدود است و انسان جایز الخطاست و اگر هم با تلاش شبانه روزی به نتیجه ای و نظری رسیده باشد، که مفید فایده بوده و ارزش پیگیری داشته باشد، تازه پرده برداری از گوشه ای از قوانین الهی و خدایی، آن هم با استفاده از مقررات و احکامی است که ذات باری تعالی

روانپزشکی در جهت تشخیص و درمان مشکلات بیماران، موضوع بسیار مهم شرح حال می باشد. بطور اجمال درباره شرح حال در بحث روانپزشکی و تلافی های آن با حد و حدود احکام الهی می توان به موضوعات زیر اشاره نمود. بخصوص اینکه تنها منبع عمده رسیدن به تشخیص بر خلاف دیگر رشته ها همین اطلاعاتی است که از بیمار و همراهان گرفته می شود.

الف) موضوع گوش فرادادن به تمامی اسرار بیمار با تأکید بر این نکته که بعضی از آنها از گناهان کبیره می باشند و اینکه گاه مطالب ارائه شده و آنچه که برای بیمار مشکل آفرین و معضل شده است گناهان انجام شده توسط دیگری است و سؤال مهم این است: آیا ما به عنوان یک روانپزشک مجاز هستیم بدینگونه مطالب نیز گوش فرا دهیم و اگر احیاناً فرض را بر این بگذاریم که مجازیم، چگونه باید برخورد نمائیم؟

ب) آیا روانپزشک مجاز است اسرار بیمار و بعضاً گناهان بیمار را به سایرین مثل موافقی که در سر بالین بیمار کلیه مطالب مطرح می گردد، و یا حتی در گراندرانها در حضور دهها نفر (مؤثر و غیر مؤثر در امر درمان) موضوع ارائه گردد؟

ج) اگر در زمینه درمان بیمار فرض را بر این بگذاریم که مطرح نمودن اشکال ندارد، آیا در جهت امر آموزش نیز می توانیم مطالب را مطرح کنیم؟

د) آیا روانپزشک مجاز است در اسرار مریض کند و کاو کند (تذکر این نکته لازم است که آنچه در مباحث روانپزشکی مطرح است با سایر رشته ها از نظر محتوی تفاوت های اساسی دارد مثل: گناهان کبیره- روابط خارج زندگی زناشویی یا زنا با محارم incest)

۲- برخورد با موضوع سقط جنین و تبعات آن در روانپزشکی بععل زیر:

الف) ناهنجاریهای ناشی از عوارض دارویی مخصوصاً لیتیوم
ب) جنین هایی که احتمال آن می زود مبتلا به عقب ماندگی ذهنی و بیماریهای شدید روانی منجمله اسکیزوفرنیا هستند

ج) جنین های ناشی از Rape (تجاوز) و Incest (زنا با محارم) که بیشتر در زمینه های روانپزشکی مطرح می گردد.

۳- جلوگیری از بارداری در بیماران سایکوتیک:

صحبت از این است که بیماران روانی اغلب به علت مشکلات خاص خود قادر به استفاده از روشهای موقتی نیستند و آیا ما مجازیم در جهت انجام روشهایی دائمی در مورد این بیماران اقدام کنیم؟ و آیا تفاوتی بین سایکوتیکها و غیرسایکوتیکها و دائمی بودن بیماری مثل اسکیزوفرنیا یا ادواری بودن آن مثل اختلال دو قطبی وجود دارد یا خیر؟ سؤال کل اینکه آیا ما مجازیم و حق داریم این افراد را از داشتن فرزند و توانایی توالد و تناسل محروم کنیم؟

۴- تعطیل یا تحلیل قوای جنسی در بیمار مزمن:

در بیماران سایکوتیک و بیماران عقب مانده ذهنی مهار عقل از روی غرائز، برداشته شده و بعضاً بسیار شدیدتر با انگیزه ها برخورد می کنند.

۵- برخورد سالم با انحرافات جنسی:

الف- Masturbation (از نکات حاشیه ای جالب در این موضوع این است که در کتب خارجی اصطلاح Masturbation مربوط به تمامی سنین است، و متأسفانه این کلمه که به غلط به خودارضایی ترجمه شده، در مورد زیر سنین بلوغ نیز بکار می رود، در حالی که ما می دانیم در احکام الهی آنچه حرام اعلام شده موردی است که با ارگاسم یا به اوج لذت جنسی رسیدن همراه باشد و در شخص غیربالغ این موضوع معنی ندارد. ما نیز بدون در نظر گرفتن قوانین شرعی و فرهنگی خود از این عبارت استفاده می کنیم. و بصورت لغتی عام بکار می بریم.

می دهند

۹- و بسیاری سوالات دیگر که در شرع مقدس نمونه‌هایی هست و نحوه برخورد نیز مشخص است و نیاز به استخراج این اطلاعات و بررسی میزان و نحوه کاربرد آنها می‌باشد.

با عنایت به مطالب فوق و معضلاتی که در کارهای روزانه با آن روبرو هستیم، و با عنایت به نداشتن مرجع معتبر و واحدی که ملاک عملی در برخورد با این معضلات باشد، این موضوع را مطرح نمودم. در پایان تعدادی پیشنهاد در جهت حل این معضلات ارائه می‌نمائیم:

الف) لازم است شورای پیگیری سوالات و استفتائات در کلیه زمینه‌ها از جمله موارد فوق الذکر، در وزارتخانه تشکیل و با قاطعیت و علاقه مندی و جدیت، سریعاً نسبت به روشن نمودن نقاط ابهام و تعیین تکلیفها اقدام نماید.

ب) در تمام رشته‌ها گروه‌های علمی متشجع تشکیل شده، و در جهت تعیین معضلات هر رشته در رابطه با مسائل شرعی و طرق حل آنها اقدام نمایند.

قدم اول، پذیرش این امر است که مشکل داریم؛ آنگاه با عنایت به الطاف ذات باری تعالی و ائمه معصومین علیهم السلام تمامی اینها حل خواهد شد.

ب) Pedophilia یا بچه بازی

ج) Neerophilia برقراری رابطه جنسی با جنازه

د) مبدل پوشی یا پارخواهی

ه) Zoophilia حیوان بازی

آیا می‌توان به حدود شرعی به عنوان یک راه پیش‌گیری کننده و درمانی اندیشید و ...

۶- تغییر جنسیت و روانپزشکی:

روانپزشکان اغلب در مورد موضوع تغییر جنسیت و بررسی هویت جنسی افراد، مورد مشاوره قرار می‌گیرند طبق فتاوی حضرت امام رحمة الله علیه، اصل تغییر جنسیت حرام نیست ولی آنچه مشکل‌آفرین شده و باید بدان توجه نمود، این است که این موضوع در کتب روانپزشکی، در مورد شخصی که می‌خواهد تغییر جنسیت دهد؛ پیشنهاد شده است که مدت زمانی در نقش جنس مخالف ظاهر شود و بعد اگر مشکلی نداشت آنموقع اقدام نماید، باید دید آیا اصلاً این موضوع در فرهنگ ما و در شرع ما قابل اجرا است؟

۷- برخورد شرع با خودکشی و دیگرکشی

۸- برخورد با بیماران ضداجتماعی یا Antisocial که دائم اعمال خلاف قانون انجام